

Disketten

DIS-Västs medlemstidning

Nr 1-2 År 2023

Göteborg i vårskrud

DIS-Väst

DISKETTEN, Medlemstidning för DIS-Väst en regionförening till DIS, Föreningen för datorhjälp i släktforskningen
Org nr: 857208-8691

www.dis-vast.o.se

Adress:

c/o Ylva Amberntsson

Persikogatan 126, 426 56 Västra Frölunda

Innehåll

Ordförande har ordet	2
Redaktörens spalt	3
Glöggträff med föredrag	4
Temakväll med Staffan Bjerrhede och annan intressant information	6
Hemmanet Tådås på Tjörn i Klövedals socken	7
Peter Sjölund med två spännande föredrag	14
Släkthistoriskt Forum	16
Vårmöte i Trollhättan	17
Fördjupningskurs i att arbeta med historiska arkiv	19
Medlemsinformation	20

DISKETTEN

ISSN 1404-0387

Ansvarig utgivare: Ylva Amberntsson

Redaktör: Christina Claeson

E-post: redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Redaktionen förbehåller sig rätten att ändra eller lägga till i texterna. Tidningen redigeras i InDesign. Texterna mailas som Word-dokument eller som en textfil, bilder i jpg-format.
Omslagsbild. Foto Ylva Amberntsson

Ordförande har ordet

Hej, alla trevliga medlemmar.

Nu har tiden runnit iväg och det kommer bara ett nummer av vår tidning i vår, då vi inte har fått till det med artiklar. Vi tar mer än gärna emot artiklar stora som små. Även förslag till artiklar. Vi har under våren haft två uppskattade föreläsningar av Jan Palmén om skarprättare i Västsverige. Som vanligt tar vi gärna emot förslag på vad ni vill att vi ska göra för er, föreläsningar och besök hos er lokala förening. Öppet i lokalen m.m.

Vi hoppas att ni alla får en härlig sommar med eventuella besök där era förfäder har bott och verkat. Det brukar vara givande. Då kan ni få ett litet uppslag för en artikel till tidningen, en liten artikel är alltid välkommet.

*Somriga hälsningar från er
ordförande Ylva*

Foto: Aina Wallström

Skicka in ett bidrag till Disketten vinn en trisslott.

I varje nr kommer vi att dela ut en trisslott till tre personer som skickat in ett bidrag till
vår medlemstidning Disketten.

Manusstopp för Disketten nr 3 2023 är den
31 augusti 2023.

Skickas till redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Hälsningar Redaktören

Redaktörens spalt

Nu får det väl äntligen vara slut på vintern, körsbärsträdens blommor fyller upp hela träden, det är fantastiskt, vackert ute just nu, och med det rätt mycket pollen, vilket är mindre trevligt, men så är det. Disketten kommer denna gång ut med ett dubbelnummer, det gäller ju att fylla tidningen med lite spännande innehåll också. Det fick de som var med i Trollhättan verkligen vara med om. Jag kan verkligen rekommendera att antingen lyssna på något av Crime Walks föredrag som de håller runt i kring vår region, de har även en Facebooksida där de gör reklam för aktuella föredrag, eller om man hellre vill ta en promenad i de trakter där ruggigheterna tilldrog sig.

Peter Sjölund, alltid aktuell, alltid lika populär har haft intressanta föredrag i Göteborg, med flera ställen, dessutom kommer han ut med en ny bok i höst. Den heter "Alla är vi vallonier" som handlar om de myter som florerar i släktforskarvärlden. Jo då, jag har hört det själv från släktingar. Någon kung, eller kronprins som sades ha varit i farten. Jag har fullt upp med att försöka leta upp okända fäder, som gömmer sig i kyrkoböckerna, och inte gör det saken bättre att det är uppe i norr som de håller hus. Ni som DNA forskar vet, alla släkt med alla, DNA matchningar i drivor, någon gång kanske det går att lösa, men det där med DNA är spännande. Jag är fullt nöjd med att det finns Mt DNA från manliga skelett från Färöarna med samma Haplogrupp som jag och mina anmödrar har. Dottern hemma vid är inte så intresserad, men hon har tagit ett DNA-test, eftersom hennes fars sida är lite svårforskad den med, vem har sagt att det ska vara lätt?

Disgen 2023.1 är ute och det är så bra med det nya ortsträdet där det går att se all information som är inlagd på en gård, foton etc. Se bild här nedan. Har man nu inte foton på gården så går det ju att gå i på Ar-

kivDigital och se om det kan finnas några flygfoton eller kika på Google Maps och se hur det ser ut nu, eller kolla på ett närliggande museum om det kan finnas foton.

Årets släktforskar dagar är som bekant uppe i Östersund, de hade varit kul, men det är lite långt när man ska arbeta på måndagen och SJ inte kan ge besked om det går tåg eller inte så det får bli Malmö nästa år istället. Öresundstågen är himla smidiga att åka med, när de inte arbetar med järnvägen det vill säga. Varbergs station med tillhörande tunnel skall väl bli klar om nåt år eller så, sedan håller de på lite överallt ner mot Malmö, annars får det bli buss, det går ju det med.

/Redaktören

Redigera ort, ortens härstamning: Sverige, Jönköpings län, Vetlanda, Nye (F), Farstorp

Namn
Namn i översikten Slag av ort
Dalskog Gård

Namn i utskrift
Dalskog, Farstorp, Nye (F)

Beskrivning
Huset och en stor tomt på 6 kappeland arrenderades i februari 1887 av ägaren på Farstorps Gård C A Danielsson för 20 kr/år. 1912 var arrendet 40 kr. Inte förrän 1913 friköptes fastigheten formellt av Claes Algot från dåvarande ägaren till Farstorp, Edvard Carlsson, för 925 kr. Fastigheten bestod då av två avstyckningar, en från Farstorp och en från Mickelstorp. I maj 1888 fick han själv tillstånd att under Firma Claes Algot Johansson i Nye socken idka diversehandel. (Fastigheten Dalskog blev

Bild

Koordinater
Kartprojektion (för orter i Sverige) RT 90 X: (RT 90) 6356197
Använd position Y: (RT 90) 1470417
Latitud / longitud (SWEREF 99)

Glöggträff med föredrag

Lite glögg, av den alkoholfria sorten, smakar alltid bra när det börjar bli mörkt, och ruggigt i december, lägg till ett glimrande föredrag av Charlotte Börjesson om emigranter och om hur Charlotte och hennes släktforskande kollegor tog sig runt i USA och besökte kyrkor runt om i USA. Gissa om det lockar att åka över igen till USA, och se de områden som släktingarna åkte till. Charlotte är så härlig att lyssna på och de strapatser som de råkade ut för lockade fram skratt hos de som satt i lokalen i Mölndal. Alla dessa gravstenar och dokument som de har skannat och fotograferat är fantastiskt. Förutom att resa runt i USA krävs ett visst mått av kreativitet för att fotografera av alla dokumenten.

Elim Cemetery

Förutom kyrkoböcker i olika former så har de fotat av konfirmationsbilder med, mera

Bethany Covenant Church

Kika på <https://www.swedgen.se/>, så många spännande ställen som de har varit på!

Så här kan en del av de äldre kyrkogårdarna se ut idag.

På deras hemsida finns det en möjlighet att söka efter släkt, ett utmärkt sätt att leta på ifall de har bott på några av de ställen som de fotograferat av kyrkoböcker, gravstenar och annat spännande. För er som letat i det register som kallas SAKA, (U.S, Evangelical Lutheran Church in America, Swedish American Church Records, 1800–1947) på Ancestry.com vet att det kan vara ett mödosamt letande att hitta var i den inskannade volymen informationen kan finna, dessutom får man vara försedd med en stor portion fantasi för att se vad de kan heta.

Här en interiörbild från en av kyrkorna som besöktes av Swedgen under en av deras många resor.

Så alla hjälpmedel för att hitta emigranterna och var de bodde är en stor fördel. Charlotte var även på besök i Alingsås och berättade om emigranter från USA. Fotot nedan är ifrån Alingsås där Charlotte också var och pratade om hur man hittar information om sina amerikanska emigranter.

Foto Ylva Amberntsson

Övriga foton är ifrån Charlotte Börjessons föredrag.

Christina Claeson

Temakväll med Staffan Bjerrhede och annan intressant information

Sagered har gamla anor, på 1600-talet ägdes gården av overtullinspektör Erik Paulin ifrån Göteborg. Erik Paulin var gift med, dotter till Johan von Minden d.ä. (red anm. Sagereds gård var deras sommarhus som gick i arv inom familjen. Erik Paulin idkade handel med Ostindiska Kompaniet i Göteborg. Det finns mycket

att berätta om Sagereds gård, som nu är uppdelad på två gårdar, där dem ena ägs av familjen Eklund. Den andra delen har efter att tidigare ägts av familjen Sandberg är nu i allmänna arvsfondens ägo. Efter att ha tittat på Riksarkivets söktjänst så inser jag att det finns hur mycket som helst att läsa om till exempel

Sagered 3:3 där det bland annat finns handlingar om familjen Sandberg. Den informationen finns på Föreningsarkivet i Västra Götaland, på Kvarnbygatan 12 i Mölndal. (red anm.)

Christina Claesson

Klicka på din församling och du får direktgång till allt material som vi samlat om just den församlingen – på ett och samma ställe. En förutsättning för att använda portalen är att du är medlem i Hallands Släktforskarförning och inloggad i vår Medlemsportal (gratis för medlemmar).

- Abild
- Asige
- Alfared
- Askome
- Breda
- Dassås
- Drängeby
- Ettre
- Eidsberga
- Enslöv
- Fagered
- Falkenberg
- Femsjö
- Fjärås
- Harolinge
- Hasselöv
- Hishult
- Holm
- Hunnestad
- Jödale
- Jälluntofta
- Karl Gustaf
- Kinnared
- Kivlinge
- Kivville
- Källsjö
- Kölinge
- Laholm landsförsamling
- Laholm stadsförsamling
- Onsala
- Oskarström
- Rolfstorp
- Rännelöv
- Rävlinge
- Sibbarp
- Skrea
- Skummeslöv
- Skällinge
- Släp
- Slättåkra
- Slöinge
- Snöstorp
- Spannarö
- Stafsinge
- Stamned
- Steninge
- Stråvalla
- Svarträ
- Sällstorp
- Södra Umnaryd
- Söndrum
- Tjärby
- Torpa
- Torup
- Traslöv
- Ullared
- Valinge
- Vallda
- Vappö
- Varbergs stadsförsamling
- Varbergs slotts församling
- Veddige
- Veinge
- Älvsered
- Älvsåker
- Ölmevalla
- Östra Karup
- Övrebys

Visste du att ...

... i vår Medlemsportal finns en församlingssida för varje socken med ALLT en halländsk släktforskare behöver

Hallands Släktforskarförning
Föreningen med den unika Medlemsportalen som ingår i medlemsavgiften
www.hallandsslaktforskare.se

Hallands Släktforskarförning 1982 - 40 år - 2022

Hemmanet Tådås på Tjörn i Klövedals socken

År 1528 nämns Tådås i Norske Regnskaber og Jordebøger 4 s 214 (Ortsnamn i Göteborgs och Bohuslän i Tjörns härad) Det är, så vitt man kan förstå, första gången Tådås omtalas och skrevs då Toddoes. Namnet Tådås kommer, enligt min förklaring, av de två långsträckta åsarna. Tå kan översättas till långsträckt. Av åsarna sträcker sig en mot väster och en mot söder. Namnet betraktas som gammalt och kan tillhöra förhistorisk tid. Tjörn tillhör de delar av vårt land, som först blev bebodda. Ett flertal dalbottnar var havs- vikar när namnet kom till. De omgivande bergen var åsar eller ryggar. På lapska/samiska heter ås eller rygg tjorro. Namngiv-

ningen Tjörn – tjorro är slående lika Klövedal eller i munarten uttalat Kluovdal (tjockt L) kommer av de små klevorna (sprickorna och vinklarna)

För omkring 11.800 år sedan (eller tidigare) försvann inlandsisen från Tjörn. Ett par tusen år senare stod vattenytan ca 30 meter över nuvarande nivå. Vid bronsålderns början låg strand- linjen 13 meter högre än nu. Boplatser från stenåldern (9000 – 1500 f. Kr.) talar om att människor under den tiden fanns på ön. Först kanske det rörde sig om kringströvande grupper, som livnärde sig på jakt och fiske, insamlade av bär och ägg m.m. Under stenål-

derns senare del kom jordbruket till ön. Under bronsåldern (1500 – 500 f. Kr.) kom gravrösen och hållristningar till. Järnåldern omfattar tiden 500 före Kristus till 1000 efter Kristus. Människor byggde nu gårdar (hus) längs bergskanterna. Vid Kristi födelse var troligtvis Tådås uppodlat. Hur hemmanet och dess gränser vuxit fram kan man bara gissa. Kanske låg det första huset ca 150 meter sydväst om Klövedals kyrka – kanske hade det redan då en liten by bildats. Vad som tilldragit sig under det första årtusendet efter vår tideräknings början vet vi inte mycket om. Troligtvis var Tådås befolkat av självägande bönder, men trots detta så härskade förmodligen

Foto från en av gårdarna, taget på 1930-talet.

någon storman eller småkung, som drev in skatt, tog ut folk till krig och till vikingafärder.

När hemman eller mantalsbeteckningar kom till kan inte med säkerhet sägas, dock knappast äldre än från 1100-talets slut. Hemman är, enligt uppslagsverket Fokus, en gammal beteckning på jordbruksfastighet, som på grund av sin förmåga att bära vissa skatter registrerades i mantal. (Mantal = den areal som ansågs kunna försörja en bonde med hushåll). Tidigt bildades också socknar. Klövedals socken omnämnes första gången 1377 och skrevs då Klaufwadals sokn. (Johan Pettersson) Själv kyrkan nämns första gången i biskop Eystens Jordebok år 1388 och skrivs Klaufuadals kirkia. Den hade säkert byggts långt tidigare. Johan Pettersson skriver nämligen vidare, att Klövedals hade intill mitten av 1300 – talet egen präst.

Vid denna tidpunkt svepte digerdöden fram över socknen. Man har beräknat att hälften av befolkningen dog. Många gårdar blev öde. Vad som hände med Tädäs går ej att finna.

Under flera århundraden stred i Sverige olika folkstammar med varandra. Stormän tillägnade sig makten och dödade då andra stormän, tillsatte och avsatte kungar. När kristendomen infördes ansåg sig påven i Rom ha överhögheten även i så avlägsna länder som Sverige. Biskopar tillsattes och för ordningens skull kröntes konungen i exempelvis Uppsala domkyrka. Denne kunde då inte lika lätt avsättas av stormännen. Istället blev det så att stormännen blev beroende av konungen. I samband med Alsnö stadga 1280 inrättades adeln eller frälse – en ny sorts stormän Dessa erhöll av konungen sina privilegier genom att tjänstgöra för honom och arbeta på hans villkor. (Ur Svitjord sidan 253 av Henrik och Fredrik Lindström). Bohuslän tillhörde under denna tid Danmark – Norge. Först genom freden i Roskilde 1658 Avträdde Bohuslän till Sverige.

Margareta Hvitfeldt och Hvitfeldtska gymnasiet

På Tjörn fanns adelsgården Sundsby säteri med avelsgårdarna Åker och Djuphult. Dessa har Margareta Hvitfeldt fått i arv efter mormodern. Margareta Hvitfeldt föddes 1608 i Norge på Skelbred Eiken. Hon dog 1683 på Sundsby. Margareta tillhörde en dansk adelsläkt. Hon blev tidigt moderlös. Fadern gifte om sig och Margareta uppfostrades på Jylland av styvmodern – en dansk adelsdam. 1635 gifte sig Margareta Hvitfeldt med den jylländske adelsmannen Thomas Dyre och de bosatte sig på Sundsby. Med åren skaffade sig Margareta Hvitfeldts stor förmögenhet, som torde ha omfattat ca 140 hemman jämte ett betydande antal mindre strand-Tomter. (enligt Sven Grauers) Flera av dessa låg på Tjörn. Jordeboken för 1673 anger att Sundsby gods-komplex omfattade 104 gårdar på sammanlagt 82 2/3 mantal och 63 strandsittare. Människorna på gårdarna och strandtomterna hade ett flertal uppgifter till Sundsby, såsom att plöja, så, gräva diken, spinna transportera spannmål och frukt. Mer om detta finns att läsa i bok-en: "Sundsby hus med historia" av Eibert Ernby. Margareta Hvitfeldt fick tre barn. De två äldsta dog i späda ålder. Den yngste sonen avled 19 år gammal. Efter hans död hade Margareta inga nära släktingar med rättsliga anspråk. Kanske var det därför, som hon 1664 upprättade ett testamente till Kongl. May: tz Akademi eller Gymnasie udi Gottenborg till nytta för fattig studerande ungdom från Bohuslän. Efter hennes död trädde testamentet i kraft. Betydelsen av testamentet fick en annorlunda utformning och utbyttes mot fasta årliga stipendier. 1694 fick stipendieinrättningen av Karl XI ytterligare en donation. Kronan hade nu intresse av att veta om donationen gav den avkastning som kunde förväntas, därför skedde år 1699 en kartläggning och beskrivning av donationens egendomar. Från 1941 kallas det gamla göteborgska gymnasiet efterföljare Hvitfeldtska

läroverket. Gårdarna är numera friköpta från Hvitfeldtska stipendieinrättningen.

"Köpet" av hemmanet Tädäs.

Hur Margareta Hvitfeldt förvärvat hemmanet Tädäs är inte klarlagt. Något köpekontrakt är inte funnit, men under 1640-talet och 1650-talet köpte hon stadigt ny jord av bönderna på Tjörn. Man kan spekulera i om "köpet" gick till så här; Bönderna som var fattiga och ut-armade av krig och missväxt lånade pengar av Margareta Hvitfeldt. När de inte kunde betala tillbaka lånade pengar togs jorden i beslag och de blev sedan skyldiga att göra dagsverken på Sundsby. Om Bryngel Andersson står det att han var "född i Tädäs Klövedals socken. Bryngel Andersson Tädäs nämns i 1645 års kapskatelängd. Kungjorde 4/12 1649, att han vid olika tillfällen blivit sin kära husbonde skyldig 12 riks. då han nu är urståndsatt att betala, avstår han och hans arvingar 1 ½ öb. I Tädäs som han ärvt efter sin moder, till Thomas Dyre till Sundsby och dennes arvingar."

Storskifte av Tädäs, Kluovdal och Maden

Från 1649 då Bryngel Andersson kom på obestånd till storskiftet 1792 förflöt nästan 150 år. Vad som hänt med ägorna under den tiden synes vara att dessa blivit indelade i allt mindre småbitar, som låg inemellan varandra. Förordningen om storskifte antogs 1757. Den uppmanade till sammanläggning av de många små tegarna till större enheter. Storskiftet var inte obligatoriskt, men verkställdes om man i byn begärde det. 1762 och 1763 förändrades förordningen till en del. Var bonde kunde nu dela upp sina ägor i upp till 8 tegar i åker och äng. 1791 ägde storskiftesdelning rum av inägorna i Tädäs, Kluovdal och Maden. Delningen prövades för att stadfästes den 8 mars 1792. De fyra åborna Jens Andersson, Anders Olsson, Per Jonsson och änkan Ingeborg Jakobsdotter skulle ha var sina lotter. De skulle i Maden undfå ett skifte, uti KlöfeDal en utjord och slutligen

av ingärdet fick var ¼-dels åbo ett skifte. Om det var möjligt skulle de förr uppdragna skiljelinjerna bibehållas. Vice lantmätare Nils Adolf Wessborg förrättade skiftet. Han biträdde av nämndemännen Gabriel Gullbrandsson i Surdal och Olof Kortsson i Kyrkofjäll. För att bevaka Gymnasie Stipendie Cassas rätt, var Herr Befallningsmannen Josef Nylander närvarande. Änkan Ingeborg Jakobsdotter hade som god man kallat sin sväger Nils Jakobsson från Hvalsängen. Tingsrättens dom, som tidigare stadsfästs och grundar sig på detta ämbetsgöromål, upplästes för vederbörande. Därefter företogs delning av tomter och beteslidor vid husen, slutligen också indelning av åker, äng och vallar enligt en uträkning, som utförts i tabellform och som utvisar värdet av marken i områdena Tådås, Kluovdal och Maden, ordentliga stenar nedsattes. Den 12 juli 1791 blev delningen uppvisad. Delägarna uppmanades att före den 6 augusti inkomma med synpunkter. *Ä ämbetes vägnar Nils Adolf Wessborg.*

På kartan, angavs de fyra åbornas marker med olika bokstäver eller tecken. Tomten och betesliden betecknat med O tillhör Jens Andersson, med U betecknat tillhör Anders Olofsson, med X betecknat änkan Ingeborg Jakobsdotter och slutligen med Y betecknat Per Jonsson. Efter vissa tvister, klandringar och jämkningar erhöll Jens Andersson inägorna och Kluovdal under a på kartan samt Madens skiftet b med jämkningsstycket z. Anders Olsson erhöll inägorna och Kluovdal under b samt Maden under a, härifrån togs det omnämnda stycket z. Per Jonsson erhöll alla sina ägor under c på kartan. Änkan Ingeborg Jakobsdotter erhöll sina delar under d. Tådås den 11 juli 1792
Nils A Wessborg

Den 11 juni 1798 infann sig lantmätaren uti hemmanet Viksödegårde för att verkställa den år 1794 påbörjade, men på grund av tvister uppskjutna storskiftesdelningen av Kluovdals hamn eller utmark. Kluovdals

hamn omfattar ett bergsområde öster, norr och väster om Tådås in-Ågor. I översiktligt sammandrag från Kyrkofjäll i östra delen av området till Långekärr, Vik, Sunna och Pilane i västlig riktning. Förutom lantmätaren Johan P Wessborg infann sig nämndemännen Olof Jonasson Åkervik och Jon Andersson i Tönnängen och samtliga i denna utmark intresserade hemmansägare. Företrädarna eller delägarna kom från de olika hemmanen i Klövedals socken, men även Brog. För Gymnasiefrälsehemmanet dit Tådås hörde, infann sig befallningsmannen J Hylander och för Göteborgs gymnasiekassas räkning nämndemannen Petter Alexandersson i Säby, samt åborna för dessa hemman. För prästänkesätet i Sältebo kom Kronolänsmannen herr Niklas Tegner och kyrkoherden Simon Hindrich Klevenström. För skiftets verkställande skulle betesmarker, ljunmarker och torvmyrar värderas. Vägar, sådana dom på kartan fanns utsatta och sådana som tillkommer skulle fritt få nyttjas för färdsel till strand, torvmossar eller utmarks-lotter. Mark för uppläggning av torv till torkning eller torkhus, mark för byggande av sjöbodas och uppdragsplats för båtar skulle få finnas. Högemyren skulle fritt få uppdämmas för erhållande av kvarnvatten den tid på året då torvskörd ej var för handen, avloppsdiken skulle underhållas och myren fick ej för länge däckas, så att marken tog skada. För övrigt skulle diken från torvmossar få grävas på den utmarks-lott, där det var bekvämast. En uträkningsstabell iordningställdes och de olika andelarnas värde bestämdes. Skiljelinjerna markerades på marken med stenar, på kartan med linjer. Förrättningen under-teknades den 30 juni 1798 av Johan P Wessborg. Skiftet vann laga kraft den 15 juni 1799 på tingstället i Svanesund

Storskifte av samfälld betesmark den 24 juli 1799.

Samtliga hemmansägare i kronoskatte båtsmanshemmanet Kyrkofjäll ansökte skriftligt om att få

sin, med åborna i gymnasiehemmanet Tådås samfällda, kohage lagligen storskiftat. I Kyrkofjäll infann sig lantmätaren Johan P Wessborg. Nämndemännen Olof Johansson i Åkervik och Gabriel Gullbrandsson i Surdal utsågs att biträda alla jor-dägarna i Kyrkofjäll. Nämndemannen Olof Karlsson skulle biträda jordägarna i Tådås.

Expeditions Gymnasie Befallningsmannen Herr Anders Hylander bevakade Göteborgs Gymnasiestipendie kassas rätt och bästa. Först upplästes delningsförfarandet. Därefter androg befallningsmannen de betesrättigheter som Tådås åtnjöt sig med och nyttjat. Han åskade att Kyrkof-jälls åbor uppvisade handlingar, som gav upplysning om bettesrätter. Tvenne gamla domar, dels en från 1601, dels en från 1604 uppvisades och genomlästes. Efter mycken överläggning fastställdes och beslutades det, att Tådås skulle i övre kohagen både få sin halvpart därav och 5 kors bete. I nedre kohagen tilldelades Tådås betesmark förn 15 ¼ kor, samt hela den norra. Dels den odling tjänliga marken upp-skattades, dels också bergen med där befintligt bete. Den på kartan skedda indelningen verkställdes på marken med utsättning av stenar. Det bestämdes också att åborna i Tådås skulle få driva sina kreatur till och från sin nu erhållna kohage med förbehåll att återställa det gårdeshål, som varit nödvändigt att upptaga. Under-tecknat är: På ämbetes vägnar Johan P Wessborg. Domen fick laga kraft den 4 juni 1800.

Laga Skifte

Laga skifte, som infördes 1827, är en kompromiss mellan storskifte och enskifte. Laga skifte tillåter att jorden delas i ett visst antal enheter. De sista laga skiftena genomfördes på 1900-talet. Det räckte att en by begärde laga skifte för att det skulle genomföras. Genomförandet av laga skifte i Tådås begärdes av Elias Hansson enligt en skrivelse, som här orda-grant återges. *"Till Konungens Hög*

Respection Befallningshavande över Göteborgs och Bohus län. Aller ödmjukast ansökning. För laga skiftes förrättande å ett helt mantal Gymnasie hemmanet Tådås, beläget i Klövedals socken av Tjörns härad anhåller jag såsom innehavare av $\frac{1}{4}$ mantal i förutnämnda socken men enligt stärkas i vidimerad avskrift. Aller ödmjukast bifogad Stödjebrevs innehåll, det Herr v. Commissions Lantmätare P B Wessborg måtte bliva förordnad att samma med skyndsammaste verkställa med lika ödmjuk anhållan det ingen Torfskörd måtte vid vite så högt sona lag förmår, fås av nedanstående hemmanets innehavare äga som för anberörda skiften blivit verkställt.

<i>Erik Larsson i Hellene</i>	
<i>innehavare</i>	$\frac{1}{4}$ mantal
<i>Bernt Andersson i södra Hvallsängen</i>	$\frac{1}{8}$ dito
<i>Enkan Cristina Olsdotter</i>	$\frac{1}{8}$ dito
<i>Andreas Månsson i Basteröd</i>	$\frac{1}{4}$ dito
<i>Undertecknad</i>	$\frac{1}{4}$ dito

*Summa helt mantal
Tådås den 9: e augusti Elias Hansson"*

Ärendet översändes av G Edenhjelm genom Carl Engelblom på landskansliet i Göteborg den 13 augusti 1836 till Herrar Curatorer för Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen. De anmodades avge yttrande och återsända skrivelsen. Per Stenberg besvarade skrivelsen den 21 september å Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningens vägnar. Denne meddelade Curatorernas beslut, att de inte hade något att invända, utom att inrättningen ej må vidkännas någon kostnad för den begärda lantmäteriförrättningen. Beslutet och ansökningen om att lantmätare P B Wessborg förordnats att i laga ordning skifta hemmanet Tådås skickades till Lantmätare P B Wessborg den 27 september 1836. Med brevet följde förbehållet från herrar Curatorer å Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen. Lantmätaren anmodades att insän-

da bevis på att han mottagit förordnandet. Skrivelsen undertecknades med: Göteborgs å Landskansliet den 27 september 1836. G Edenhjelm genom Carl Engelblom. Den 16 november 1836 inställde sig v. lantmätare P B Wessborg för att förrätta laga skifte å hemmanet Tådås. Den 23 oktober hade från socknens predikstol upplästs, att samtliga delägare såväl i Tådås som alla därtill angränsade ägare kallats att närvara och de hade i anledning därav infunnit sig. Från Tådås kom beställarna till förrättning.

<i>Elias Hansson för</i>	$\frac{1}{4}$ oförmedlat mantal
<i>Erik Larsson i Hällene</i>	$\frac{1}{4}$ dito
<i>Bernt Andersson i Hvallsängen</i>	$\frac{1}{8}$ dito
<i>Änkan Cristina Olsdotter</i>	$\frac{1}{8}$ dito
<i>Andreas Månsson i Basteröd</i>	$\frac{1}{4}$ dito

Från angränsande Kyrkofjäll, ett helt oförmedlat mantal kronoskatte hemman, kom Bernt Olsson, Olof Bengtsson den äldre, Olof Bengtsson den Yngre, Elias Månsson, Bernt Månsson Bengt Pettersson och Johannes Christofferesson.

Från angränsande Basteröd ett till $\frac{3}{4}$ oförmedlat mantal kronoskatte hemman kom Andreas Månsson och Christoffer Andersson. Närvarande för att biträda vid förrättningen var de kallade godemännen J Rafstedt i Ällingseröd och Jon Andersson i Röra. Förrättning började med att skrivelsen till konungens höga befallningshavande lästes upp (d.v.s. den ansökan som Elias Hansson skrivit).

Man fastställde också att något jäv inte fanns anmält varken mot lantmätaren eller godemännen. Godemännen hade före detta avlagt den i 1827 års kungl. skiftesstadga föreskrivna godemänseden. Därefter framlämnades av kyrkofjälls delägare en karta med tillhörande protokoll och beskrivning över utmarker till åtskilliga hemman i Klövedals socken. Samma karta utvisade också utmarken till hemmanet Tådås.

Den hade upprättats av framlidne lantmätaren Johan P Wessborg och framställd den 15 juni 1799. Delägarna till hemmanet Tådås ingav en karta, utan protokoll över inägorna till Tådås upprättad av J P Wessborg år 1792. Sedan besiktigades ägorna. Rågångarna omkring Tådås ägor var välbehållna, men den delen av ägorna som kallades Maden, låg helt och hållet inom Kyrkofjälls ägor. Alla ägorna hade, sedan förutnämnda karta upprättades, betydligt förändrats genom odlingar och stängselanordningar. Hemmansägarna i Tådås yrkade, att ägoutbyte måtte verkställas såväl gent emot Kyrkofjäll som Basteröd. På vilket sätt detta borde verkställas kunde man för närvarande ej komma överens om. Skiftesberedningen tillkännagav att alla ägorna till Tådås återigen skulle mätas. Därefter skulle angränsande Kyrkofjälls och Basteröds hemmansägare sammankallas. De skulle då få utlåtande om ägoutbyte, såvida ej delägarna därom i godo ömsesidigt överenskommit. På deltagarnas begäran kom ägo-avmätningen att uppskjutas till nästa år. Åborna i Tådås skulle efter vars och ens mantal utföra erforderliga dagsverken vid mätning. Protokollet lästes upp och justerades, vilket betygades på ämbetets vägnar av P B Wessborg, J Rafstedt och Jon Andersson.

Den 1 december 1837 sammanträdde i Tådås, angränsande Kyrkofjäll och Basteröd samt godemännen C Andersson i Säby och Olof Jonasson i Gäre. Någon jäv mot godemännen fanns inte. Enligt uppdrag av den 14 november 1837 anmälde sig Herr Commissarie A Andersson såsom gymnasiombud. Alla ägorna till Tådås hade nu blivit avmätta. Delägarna var kallade, dels för att verkställa Taurering av ägorna i Tådås, dels för att höras i frågan om det begärda ägoutbytet. Delägarna i Tådås och Kyrkofjäll bestämde enligt en överenskommelse, som bilagts under Littera A, grunderna och sättet för ägoutbyte mellan dessa hemman och som senare skulle verkställas. Basteröds hemmansägare bestridde icke det av Tådås åbor begärda

ägoutbytet. Det kommer framledes att utvisas på marken. Utförandet av ägotaxeringen var för närvarande icke lämplig. Arbetet uppskötts därför till nästa vår. Tiden kommer att kungöras från predikstolen. Protokollet lästes upp och justerades, vilket intygades på ämbetets vägnar av P B Wessborg och godemännen C Andersson och Olof Jonsson.

Den 26 juni 1838 sammanträdde i Tådås undertecknad P B Wessborg tillsammans med godemännen J Rafstedt och C Andersson i Säby för att verkställa den från föregående höst uppskjutna ägotaxering.

Kallade och närvarande var; Från Tådås Bernt Andersson, änkan Christina Olsdotter genom sonen Petter Jonasson, Jonas Pettersson och Andreas Månsson; Från Basteröd Andreas Månsson; Från Kyrkofjäll Bernt Olsson, Olof Berntsson den äldre, Olof Berntsson den yngre, Christoffer Andersson och Bernt Pettersson. För bevakande av Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningens rätt var Herr Commissarie A Andersson närvarande. Ägotaxeringen hade företagits och tillkännagavs nu av vederbörande. Därvid hade ett mått-förhållande följts, varvid den bästa jorden värderats till en grad, den halgoda jorden till två grader o.s.v. i samma förhållande efter jordens naturliga beskaffenhet. Deltagarna uppmanades att tillhandagå med upplysningar utan våld och egennytta. Den 28 juni blev ägotaxeringen fastställd. Alla sammanträdde då återigen, utom Elias Hansson. I hans ställe kom hustrun jämte Gymnaseombudet Herr Commissarie Andersson. Graderingen upplästes och justerades.

Christoffer Andersson i Basteröd kom tillstädes och anhöll om att få begagna en mindre väg över västra ändan av Tådås utmark. Åborna i Tådås tillät Christoffer Andersson att begagna landsvägen från grinden utmed gårdesgården till berget och

vidare utmed berget till sina ägor i Källeröd. Enligt en överenskommelse, som bilagts under Littera B, verkställde nu delägarna de för skiftet förekommande ärendena. Beträffande planläggningen beslutades det, att sedan gränserna utarbetats för hemmansdelarna inom Tådås skall dessa för delägarna utvisas på marken. Vid utförandet har dels hänsyn tagits till delägarna, så att de blivit belättna, dels enligt Kungl. skiftesstadgans föreskrifter. Att protokollet blivit uppläst, justerat och erkänt betygar på ämbetes vägnar P B Wessborg, J Rafstedt och C Andersson.

Den 5 juli 1838 sammanträdde ovanstående godemän tillsammans med gymnaseombudet Herr Commissarie Andersson med delägarna i Tådås och Kyrkofjäll av vilka Johan Pettersson och Elias Månsson kallats i stället för Christoffer Andersson. Sedan rågängen mellan Tådås och Kyrkofjäll på kartan uträknats, visades den i dag ut på marken för delägarna i Tådås och Kyrkofjäll. Dessa hade därförinnan fått tillfälle till överläggning. Då inga skäl till förändring kunde framställas förseddes rågängen med rästenaar. Överenskommelse träffades att någon odlingsersättning mellan de båda hemmanen ej kom ifråga. Sten till stängselanläggning i rågängen får tagas från det hemmanets mark, som ansågs bekvämligast. Handlingarna över denna rågängs bestämmelse mottogs av Olof Berntsson den äldre. Besvär fick anföras till Orusts och Tjörns häradsrätt inom 60 dagar från handlingarna delgivits. Protokollet har liksom tidigare protokoll uppläst och justerats, vilket intygas av P B Wessborg, J Rafstedt och C Andersson.

Den 13 oktober 1838 kom godemännen J Rafstedt i Ällingsröd och Jon Andersson i Röra tillstädes jämte samtliga kallade och förut antecknade delägare från Tådås, utom Elias Hansson vilken för närvarande var stadd på sjöresa. Delägarna under rättades om att rågängs-

Bestämmelsen mellan detta hemman och Kyrkofjäll vunnit laga kraft. Laga skiftets ägodelning inom Tådås skulle nu utvisas och genast påbörjas. Delägarna fick dock tillfälle att se över, de dem tilldelade ägototterna samt komma överens om åtskilliga förändringar i skiftesläggningen. Sedan dessa uträknats kommer skiljelinjerna att förses med tjänliga rästenaar.

Den 22 oktober 1838. Närvarande i Tådås var de förut antecknade godemännen och detta hemmans delägare. Förändringarna i ägoskiftena hade blivit uträknade och gränserna visades ut på marken. Då inget mer fanns att uträta försågs varje gräs med tjänliga rästenaar.

De utflyttade åbornas hus besiktigades och värderades i avseende på flyttning, på det sätt som protokollet enligt Littera C visar. Andreas Månsson i Basteröd, vilken även äger $\frac{1}{4}$ mantal i detta hemman, hade begärt att hans ägoskifte i Tådås så kunde läggas, att han kunde få i sin ägo den mark, som varit i fråga vid ägobytet mot Basteröd. Han avstod nu för sin del det begärda ägoutbytet och skiftet kunde verkställas. Enligt överenskommelse bestämdes följande:

De tilldelta ägorna tages genast i bruk.

I odlingsersättning skall Erik Larsson ha tvenne vallplogsdagar, tre karls-dagsverk från varje $\frac{1}{4}$ hemman, 25 lass gödsel, även detta från varje $\frac{1}{4}$ hemman. Varje lass beräknades till en tunna. Plöjning verkställas innevarande vecka. Av gödsel erlägges $\frac{2}{3}$ nästkommande vår inom april månad, återstoden $\frac{1}{3}$ vid samma tid 1840. Gödseln framköres av givarna. Den gårdesgård, som nu är belägen i Erik Larssons skifte och som hindrar odlingen på hans ägor, skall nästkommande onsdag, på gemensam kostnad flyttas till rågängen mot Kyrkofjäll. Mellan övriga delägare skall någon odlingsersättning ej ifrågakomma. Utbyte av träd bör ske så mycket som möjligt, men det som ej på detta sätt kan göras, skall

avverkas inom tvenne år räknat från denna dag. Trädavveknigen bör verkställas antingen höst eller vår. De fruktträd som Erik Larsson avträtt till änkan Christina Olsdotter skall han utav Christina Olsdotter i ersättning ha tre Rk 16 s Banco för de största träden. Betalning erlägges nästkommande september. De övriga mindre träden äger Erik Larsson rätt att flytta. Erik Larsson skall vidare i odlingsersättning ha tre tunnor korn, varav tvenne tunnor betalas nästkommande höst. Den återstående tunnan lämnas hösten 1849. I denna ersättning deltar alla åbor efter innehavarens mantal. Ett år efter skiftets fastställelse äger de avflyttade rätt att kvarbo på den gamla tomten. Vid avflyttningen bör tomterna röjas, av de utflyttade. Hälften av flyttnings-hjälpen skall betalas då husen rivs. Den andra hälften då tomterna städats. Inom ett par år från det skiftet fastställts bör var och en ha flyttat sina gårdesgårdar, likväl bör utbyte ske så långt görligt är, allt efter det händelseförloppet som överenskommits Handlingarna över detta laga skifte emottages av Andreas Månsson, som tillhandahåller övriga deltagare.

Skiftet är nu färdigt och varje delägare har fått sina ägor utvista. Den ägare som inte är nöjd med det förfarande, som 18 kap. 13 § i 1828 års kungl. skiftesstadga föreskrivs anför besvär vid Orust och Tjörns ägodelningsrätt inom 60 dagar. Händelseförloppet samt protokolluppläsning och justering och erkännande betyggar på embetets vägnar.

P B Wessborg

J Rafstedt den äldre

Jon Andersson

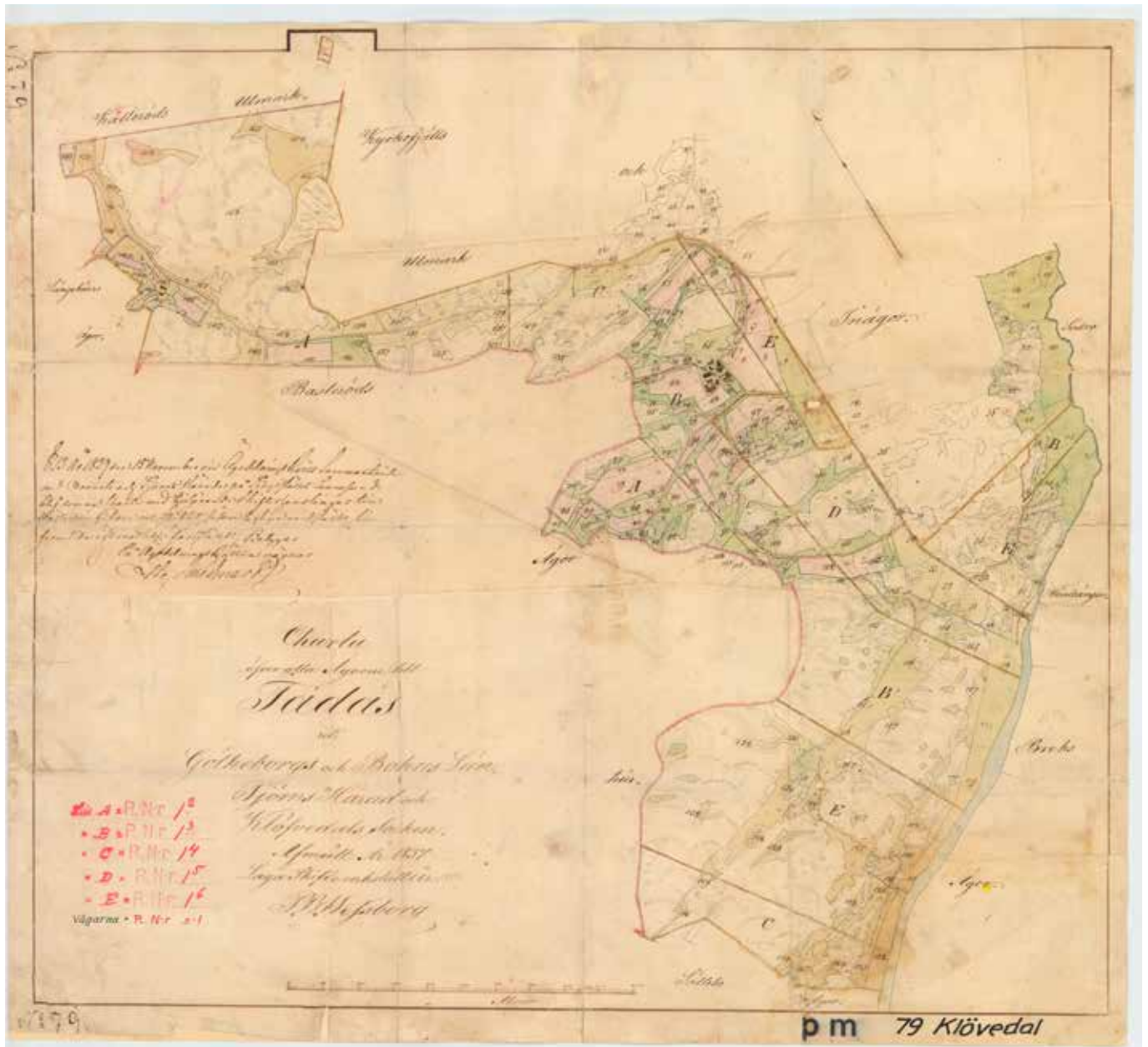
Föreliggande protokoll är för oss undertecknade upplästa och justerat Andreas Månsson, Petter Jonasson, Elias Hansson, Bernt Andersson. Bevitnat av;
J Rafstedt den äldre
Jon Andersson
Godemän

En ägobeskrivning, förteckning och taxeringslängd över alla ägorna till hemmanet Tädås är upprättad och skriven i tabellform.

Valborg Wiinka var född och upp-vuxen på Tädås, utbildade sig till sjuksköterska, jobbade på Lycksele lasarett där hon träffade Bertil Wiinka. Bertil var same från Tärna, hans föräldrar bedrev renskötsel.

Valborg Wiinka

Den här Laga skifteskartan är ifrån 1839 och visar Tådås. Finns att ladda ner ifrån <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

Peter Sjölund med två spännande föredrag

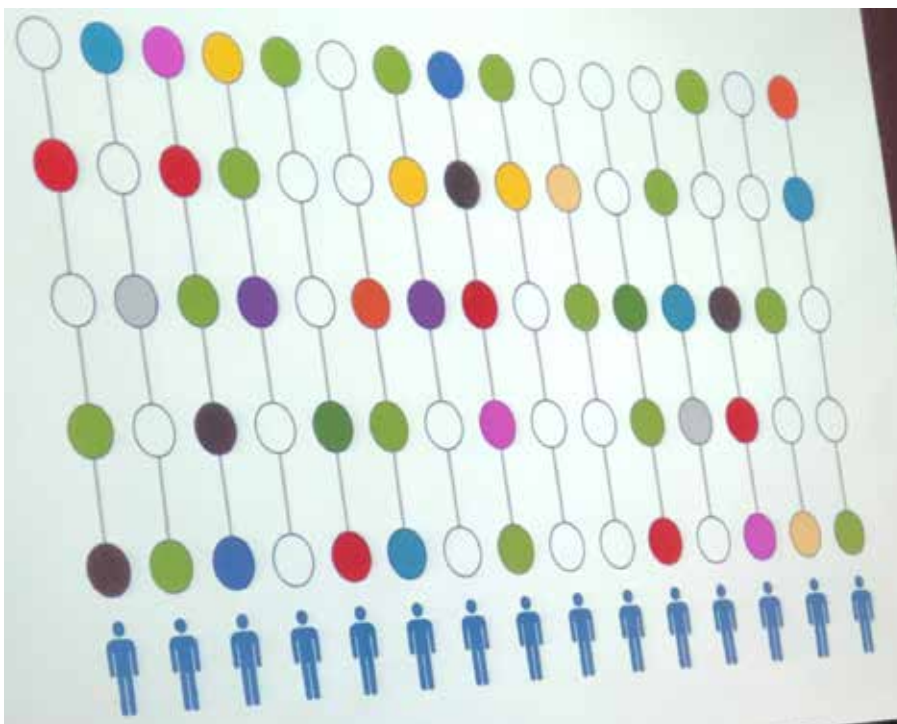
På Redbergsteatern i Göteborg, fick hugade släktforskare höra på två intressanta föredrag av "Mr. DNA, för det är nästan så som Peter Sjölund skulle kunna beskrivas. Det första hette "DNA ger svar och avslöjar hemligheter" och beskrev hur det här med DNA ärvs från generation, till generation. Bland annat har det kunnat lösa en gammal släktgåta på Orust, vilket togs upp i föredraget, men också det mest omtalade fallet på senare tid, dubbelmordet i Linköping, det makabra mordet på en pojke och en kvinna som trots en mängd poliser, tips i tusen fall, lika många förhör och topsningar, så lyckades inte polisen hitta gärningsmannen. De topsningar som polisen gör testar inte på långa vägar lika mycket av DNA:t som de företag som analyserar DNA (Ancestry, 23 and me, My Heritage och Family Tree DNA). När det omskrivna fallet i USA, Golden State Killer som med hjälp av de mer DNA kunde knytas till flera av de mördade personerna, började polisen i Sverige fundera över om det skulle gå att göra så

även här i Sverige. Vilket sedan gjordes. Men det krävdes också en gedigen släktforskning för att kunna hitta möjliga kandidater till vem som skulle kunna vara den skyldiga till dubbelmordet. Peter Sjölund

forskade fram ett antal möjliga kandidater och DNA-testade dem. Vilken lättnad när det visade sig att det gick att lösa mordet med hjälp av den nya DNA tekniken. Mördaren fast inom läs och bom, familjerna får inte tillbaka dem som tagits ifrån dem, men de har fått svar på varför i samband med rättegången. Förhoppningsvis kommer Sverige att få använda den här metoden i fler fall.

Efter en känslomättad föreläsning var det dags för en liten lunchpaus och sedan ytterligare ett föredrag, Här visades bland andra olika sätt att visualisera sina släktnät, för det blir lätt ett nät av trädar, kors och tvärs när man går såväl bakåt i tiden, och sedan framåt för att leta upp var DNA träffarna hänger ihop. Scapple, kostar en slant medan drav.io är gratis. Det blir väldigt överskådligt när det går att visa hur det ser ut. Men, det krävs återigen släktforskning såväl framåt som bakåt i tiden för att förhoppningsvis hitta kopplingen en okänd anfa-der eller visa på hur två personer är släkt med varandra. Andra bra

verktyg är att mata in mängden delat DNA på <https://dnainter.com/tools/sharedcmv4> för att se hur man kan vara släkt. Med reservation för områden där alla är släkt med alla, eller andra grupper av människor som delar en förhållan-

devis stor mängd DNA men kanske är sjuväningar i verkligheten.

att det är möjligt att hitta en tidigare okänd ana.

Verktygen för att analysera sitt DNA resultat utvecklas hela tiden så det gäller att hänga med i vad som är på gång. Peter Sjölund visar verkligen

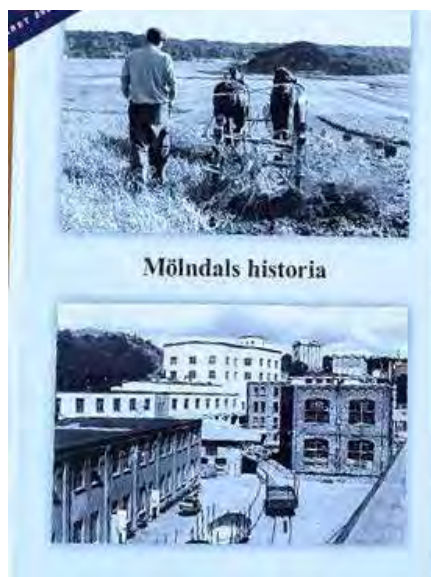
Christina Claeson

Mölnadal har fyllt 100 år

För de som är utsocknes så är det kanske inte så känt att Mölnadal har firat sitt 100-årsjubileum som stad. Ett visst jubileumsfirande norr om Mölnadal har kanske tagit större plats i media.

Med ett jubileum följer oftast en eller annan tegelsten i bokformat. Väl värd att ligga på vardagsrumsbordet och locka till att bli bläddrad i. Hundra nedslag i Mölnadal, skriven av Kristina Svensson och bilderna är tagna av Mikael Svensson. Bild och text i en skön förening.

Lars Gahrn, välkänd Mölnaldsbo har skrivit en bok om Mölnalds historia, många intressanta artiklar och många bra illustrationer. En bok att bläddra i och återkomma till.

Utsedd till Årets hembygdsbok 2022 av Bohusläns hembygdsförbund

Christina Claeson

Nu får alla medlemmar rabatt på Släkthistoriskt Forum!

Är du med i en av Sveriges Släktforskarförbunds medlemsföreningar? Då får du 100 kronor rabatt på prenumerationer och prenumerationspaket där magasinet *Släkthistoriskt Forum* ingår.

Använd din förenings unika rabattkod när du förnyar eller nytecknar din prenumeration.

Förening:

DIS-Väst

Rabattkod:

NCY 123

Välj mellan:

Släkthistoriskt Forum 5 nr,
Premium Brons, Premium Silver
och Premium Guld

Läs mer om paketen:
rotter.se/prenumerationer

Så använder du rabattkoden

1. Gå till Rötters prenumerationssida rotter.se/prenumerationer och välj den prenumeration du vill ha
2. Vid betalningsinformation: fyll i rabattkoden och slutför ditt köp, nu med 100 kr rabatt
3. Rabattkoden gäller en gång per person och är giltig till den 31/12 2023

RABATTEN GÄLLER FÖR:

Släkthistoriskt forum 5 nr – magasinet i pappersformat

Premium Brons – 5 nr av magasinet digitalt plus digitala extraresurser på Rötter

Premium Silver – 5 nr av magasinet i pappers- och digitalt format tillsammans med digitala extraresurser på Rötter

Premium Guld – 5 nr av magasinet i pappers- och digitalt format, digitala extraresurser på Rötter samt Släktforskarernas årsbok i brevlådan före midsommar

Värmöte i Trollhättan

Våren visade sig från sin bästa sida när DIS-Väst hade värmöte uppe i Trollhättan den 22 april, att komma till Villa Elfhög är en pampig upplevelse för den som möter byggnaden för första gången. Det måste vara härligt att kunna sitta och släktforska i denna fina K-märkta byggnad med så mycket historia.

Trollhättebygdens släktforskare startades 1994 och leds i dag av Sven Åhlander. I villa Elfhög huserar även Trollhätte-Gillet, och Trollhät-tans fornminnesförening. Det låter härligt med så mycket kunskap i ett och samma hus. Först lite om den senaste versionen av **Disbyt** som Kristina Andersson visade, bland annat att det går att söka på närliggande socknar, perfekt när det inte står någon församling på personen som man letar efter. Det är ju inte helt ovanligt att det flyttades mellan socknarna, inte

bara när det gällde drängar och pigor, även blivande makar och makor, kunde komma ifrån grannsocken. Prästen kanske inte brydde sig om att skriva in det i husförhörslängden, och saknas flyttningslängder så blir det kanske en del letande. Med lite tur så kanske just den eftersökta personen finns med i Disbyt och det går att kolla i originalkällan om det stämmer, eller ta kontakt med den som lämnat in informationen till Disbyt. Han eller hon har kanske mer information som kan vara intressant.

Det finns ett annat bra verktyg som heter **Dispos** som också är användbart i letandet. Här finns många församlingars kyrkoböcker listade, med länkar till SVAR / Riksarkivet, och ArkivDigital, även länkar till intressanta kartor kan finnas etc. Praktiskt att ha informationen samlad. I **Disgen 2023** har ni kanske sett att det finns något som kallas

för n -männingslista, perfekt vid en släktträff där man vill visa upp vilka som är kusiner, småkusiner eller vad det nu kan kallas med varandra. Det kan bli fler än man tror, framför allt om det är familjer med många syskon.

Ett nytt släktskapsträd finns också att beskåda. Där går det att visa hur två valda personer är släkt med varandra, och det kan man vara på många olika sätt. Efter lite fika och en bensträckare var det dags för Jan Palmén från Crime Walks att berätta om bödeln Nicklas Beckius, som för lite drygt 200 år sedan, 1807 anställdes som skarprättare i Göteborg, men som kom att färdas till omkringliggande län under sin verksamma tid som skarprättare, eller bödel.

Att dömas till döden kunde man göras av många olika skäl, 4:e resan stöld, till exempel.

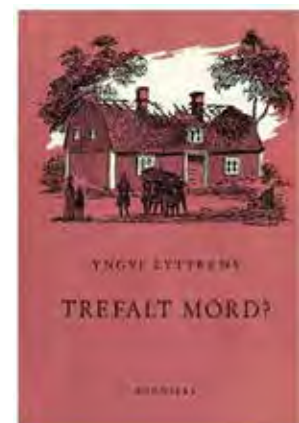

lokaliserat, det hittades skelett där i samband med byggnationen (red. anm.).

Palmén berättade många kusligheter, och det var nog tur att föredraget var mitt på dagen i strålände solsken, bland annat om Metta Fock, född Ridderbielke, som satt på Carlstens fästning, dömd för tripelmord på sin make och två barn, hon broderade sin nådeansökan på linne. För den intresserade så finns information om vad det står på den broderade nådeansökan på Digitalt Museum, <https://digitaltmuseum.se/011023505179/klagoskrift>.

Nådeansökan hjälpte inte utan hon avrättades av Niklas Beckius. Många fler hemskheter presenterades under denna givande eftermiddag. Håll utkik efter Crime Walks olika aktiviteter. Mer om Metta Fock finns att läsa i två böcker för den intresserade: Yngve Lyttkens har några år på nacken medan Ann Rosmans bok kom ut 2019.

Christina Claeson

Fördjupningskurs i att arbeta med historiska arkiv

Ny universitetskurs på Vadstena slott

Att lära sig mer om historiska arkiv är nästan ett måste om man vill fördjupa sin släktforskning. De historiska arkiven i Sverige finns från medeltiden och framåt. I dessa arkiv finns uppgifter om hur Sverige förvaltades under århundraden och utvecklades till ett modernt samhälle. Arkiven innehåller självklart även mycket information om enskilda och personliga öden, och har man tur så kan det finnas uppgifter om varifrån de där svårlösta anorna egentligen kom ifrån! Steget från husförhörslängder till mantalslängder är i och för sig inte så långt men det finns så mycket mer att hämta i de helt outtömliga fysiska arkiven i Sverige! Det kan krävas en universitetskurs för att få klart för sig vilken information och kunskap man kan få ut av arkiven, hur man utforskar och använder dem. Var och hur ska man leta? Därför är det perfekt att sedan 2016 går det en arkivkurs varje hösttermin på Vadstena landsarkiv och Linköpings universitet, där man lär sig arbeta med historiska arkiv.

<https://liu.se/nyhet/grava-i-historiska-arkiv>

<https://liu.se/artikel/kurs-gav-en-glimt-av-slaktgardens-historia>

På 2023 års vårtermin har nu den första fortsättningskursen getts, det vill säga en fördjupning av kursen "Att arbeta med historiska arkiv". Fördjupningen innebär att kursen är indelad i flera teman som behandlar olika delar av det historiska källmaterialet. Förutom kyrkoarkiv och domstolsmaterial behandlas kartmaterial, medeltida, enskilda och kamerala arkiv. För varje område behandlas arkivbildning och tillkomsthistoria för arkivhandling-

arna. Olika källkategorier diskuteras utifrån källkritik med perspektiv på möjligheter och brister med arkivmaterialet som historisk källa. Upplägget geografiskt är ungefär samma som den första kursen, vilken krävs att ha fullgjort för att få bli antagen. Under en kurshelg i månaden är det föreläsningar och arkivforskning på Vadstena landsarkiv och mellan dessa tillfällen får studenterna inlämningsuppgifter att skicka in. Kursen avslutas med en hemtentamen på det som kursen har behandlat. Det är Sofia Gustafsson från Linköpings universitet och Claes Westling från Vadstena landsarkiv som håller i båda kurserna.

Tyvärr har anmälningstiden för höstens kurs 2023 ("grundkursen") gått ut, men det kan finnas chans i juli för "sen anmälan". Fördjupningskursen söker du innan 15 oktober. Redan nu kan du kontrollera att alla dina meriter och förkunskapskrav finns med på antagning.se: <https://www.antagning.se/se/start>

Det är mycket man kan upptäcka på arkivkurserna! Inte visste jag att landsstaten hade boställen för fjärdingsmän i socknarna på 1700-talet. Det var alltså inte bara till officerare och statliga ämbetsmän som staten tillhandahöll gårdar. Sveriges fögderier var indelade i länsmansdistrikt, som ofta stämde överens med det aktuella områdets häradsgrenser. Länsmännen i varje distrikt lydde direkt under kronofogden i fögderiet. Varje länsmansdistrikt bestod i sin tur av ett antal socknar. Den enskilda socknen var den minsta gemensamma enheten för kronans civila förvaltning och där tjänstgjorde ofta en fjärdingsman som polisbiträde eller uppsyningsman under länsmannen. Länsmans- och fjärdingsmansbefattningarna var avlönade men

sågs länge som förtroendeuppdrag eller bisyssla för bönder. I början av 1700-talet blev länsmanssysslan knuten till statsförvaltningen, men fjärdingsmannen anses ha avlönats av socknen.

Min ana Jakob Håkansson Westerberg (1707–1762) var rättare i Svanshals, i närheten av Vadstena i Östergötland och blev 1749 utnämnd till en, troligtvis attraktiv, tjänst som fjärdingsman i socknen.

Han fick då flytta med sin hustru till en kronogård, ett statligt fjärdingsmansboställe vilket ger mig ny kunskap om boställen. Kan man drista sig till att Westerberg blev anställd som fjärdingsman av landsstaten och inte av socknen? Till saken hör att denne Westerberg sägs komma från Västergötland, men inte var? Är det någon av läsarna som har träffat på en Jakob Håkansson (eller Westerberg redan då) född cirka 1707–1708 någonstans i Västergötland, men kanske från andra sidan Vättern?

"Landstaten ierdingsmans Boställe efter Landshöfdingens nu mera Kongl. Majts och Riksen Råd Herr Grefven Ernst Johan Creuts Resolution af Åhr 1725 så at ierdingsman niuter deraf."

Häradsskrivaren i Lysings, Dals och Aska Häraads fögderi. Jordebok 1755, E III a:2, s. 5967.

Aina Wallström

Avsändare:
DIS-Väst
c/o Ylva Amberntsson
Persikogatan 126
426 56 Västra Frölunda

Medlemsinformation

Ordf.: Ylva Amberntsson, Västra Frölunda
V.ordf.: Karin Nirvander, Askim
Kassör: Ann-Helen Lindström, Mölndal
Skr.: Martin Johnsson, Stråvalla

ordf@dis-vast.o.se
vice.ordf@dis-vast.o.se
kassor@dis-vast.o.se
sekr@dis-vast.o.se

Ledamöter

Christina Claeson, Göteborg
Kristina Andersson, Lidköping
Kjell Croné, Göteborg
Ing-Britt Olsson, Västra Frölunda
Bengt Lundin, Mölndal

redaktor.disketten@dis-vast.o.se
ledamot6@dis-vast.o.se
ledamot7@dis-vast.o.se
ledamot8@dis-vast.o.se
ledamot9@dis-vast.o.se

Suppleant

Jonny Holm, Göteborg

ledamot10@dis-vast.o.se

Revisorer:

Margareta Lund, Alingsås
Bengt Knutsson, Bohus Björkö

revisorer@dis-vast.o.se
revisorer@dis-vast.o.se

Revisorssuppleant

Vakant, ny person sökes

revisorer@dis-vast.o.se

Valberedningen

Charlotte Börjesson, Västra Frölunda
Aina Wallström, Billdal

valberedning@dis-vast.o.se

Redaktör

Christina Claeson, Göteborg

redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Webbansvarig:

Christina Claeson, Göteborg

redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Disbytbud

Charlotte Börjesson, Västra Frölunda

Tel 031-47 80 93

charlotte.borjesson@telia.com

Disgenfaddrar

Christina Claeson, Göteborg
Hans Nyman, Sjömarken
Tomas GH Johansson, Svenljunga,

Tel 033-25 40 75
Tel 0705-42 43 28

ch_claeson@hotmail.com
hansnyman@telia.com
tomasgh@live.se

Disgen för Linux

Roy Johansson, Borås,

Tel 0709-706170

roykleva@gotanet.com

Min Släkt fadder

Kjell Croné, Göteborg
Annelie Lindgren Kedehag,
Västra Frölunda

Tel 0739-77 83 88

crone.kjell@gmail.com
petared@gmail.com

HEDERSMEDLEMMAR

Bertil Magnusson, Partille
Björn Molin, Västra Frölunda
Ingrid Lännestad, Västra Frölunda
Jan-Åke Thorsell, Västra Frölunda
Ulla-Britt Wallgren, Kinna
Kjell Weber, Torslanda
Charlotte Börjesson, Västra Frölunda
Kent Lundvall, Uddevalla
Eivor Strandefjord, Kungsbacka
Einar Gustafsson, Västra Frölunda